

Uitvoeringsplan

Recreatiegebied het Twiske

FAUNABEHEERENHEID
NOORD-HOLLAND

Colofon

Refereren als

FBE Noord-Holland (2025). Uitvoeringsplan ganzenbeheer recreatiegebied het Twiske. Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland. Haarlem.

Auteurs

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland

Postadres

Spaarne 17
2011 CD Haarlem

T 023 – 21 00 223

E info@fbenoordholland.nl

I <https://fbenoordholland.nl/>

Eindredactie

Stichting Faunabeheereenheid Noord-Holland

Fotografen/afbeeldingen

Shutterstock

Inhoudsopgave

Colofon	2	5 Maatregelen	17
Inhoudsopgave.....	3	5.1 Preventieve maatregelen	17
1 Inleiding	4	5.2 Nestreductie	19
Zorgplicht.....	6	5.3 Ruivangsten.....	19
Waarom beheer.....	7	5.4 Afschot.....	20
Dit rapport	7	5.5 Conclusie.....	21
2 Recreatie- en natuurgebied het Twiske	8	6 Veldervaring uit het Twiske	22
3 Ganzen en schade	11	7 Uitvoering maatregelen	24
3.1 Ganzenschade	11	7.1 Ruivangsten.....	24
Schade aan natuur.....	11	7.2 Afschot.....	24
Schade aan zwemwater	12	7.3 Monitoring.....	25
4 Preventieve maatregelen	14	7.4 Communicatie	25
4.1 Fysieke wering	14	Literatuurlijst	26
4.2 Verjaging	15		
4.3 Inzet en effectiviteit van preventieve maatregelen ..	15		

1 Inleiding

Ganzen horen bij ons land. Ze zijn niet alleen prachtig om te zien, ze vervullen ook een belangrijke functie in ons ecosysteem. Zo voorkomen ze bijvoorbeeld met hun graasgedrag op veel plekken dat open water dichtgroeit. De aantallen zijn echter dusdanig toegenomen dat ze zorgen voor schade aan landbouw- en natuurbelangen en bovendien vormen ze een risico voor de vliegveiligheid rondom luchthavens. Het duurzaam samenleven van mens en dier in een landschap dat vele functies moet vervullen vraagt dan ook om weloverwogen maatregelen.

In Noord-Holland worden in de zomer meer dan 125.000 ganzen geteld, vier keer zoveel als rond de eeuwwisseling. Vanaf oktober komen daar de trekkende ganzen bij. Met deze grote aantallen is het duurzaam voortbestaan van verschillende ganzensoorten in Nederland ruimschoot gewaarborgd. De grote aantallen ganzen leiden helaas tot maatschappelijk onaanvaardbare schade aan flora en fauna en landbouwgewassen. Zo zorgen grauwe ganzen door overbegrazing van riet voor een afname van de broedbiotopen van de grote karekiet, woudaap, roerdomp en purperreiger (Van der Kooij, 2016; Van der Winden & Dreef, 2019; Van der Winden & Van Beusekom, 2015). Ook zijn ganzen een bedreiging voor de broedende zwarte sterns (Van der Winden, 2010).

In het natuurgebied Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder vormen de grote aantallen ganzen een bedreiging voor de bijzondere veenmosrietlanden (Van Dijk et al., 2021). Voor het Natura 2000-gebied IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (IVOT) worden ook de grote aantallen ganzen genoemd als een van de knelpunten voor het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen (Ecologische autoriteit, 2023; Provincie Noord-Holland Directie Beleid – Sector Groen, 2023)

De provincie Noord-Holland keerde in 2023 meer dan 10 miljoen euro schade uit aan agrariërs die werd veroorzaakt door onder andere grauwe gans, kolgans en brandgans (BIJ12, 2024). Ook gaat zij de komende jaren 2,5 miljoen euro investeren in herstelmaatregelen van specifiek door ganzen veroorzaakte schade in de natuurgebieden (Ganzenplan, 2025).

De provincie Noord-Holland wil de schade aan de landbouw en de natuur fors reduceren. Alle betrokken partijen – overheden (Ministerie LNVN (voorheen LNV), Ministerie I&W en de Provincies), landbouw, grondeigenaren, natuurbescherming – zijn tot het akkoord gekomen dat extra maatregelen nodig zijn om ganzenschade te beperken. Voor deze partijen zoekt de Faunabeheereenheid (FBE) Noord-Holland naar oplossingen. In 2021 verscheen daarvoor het Faunabeheerplan Ganzen 2021-2024 (FBE Noord-Holland, 2020). Ondanks alle inspanningen op het gebied van preventieve maatregelen zoals weren en verjagen blijkt het nodig te zijn om het aantal standganzen, met name grauwe ganzen, te verminderen. Hiervoor is een nieuw faunabeheerplan opgesteld, namelijk Faunabeheerplan Ganzen 2025-2031 (FBE Noord-Holland, 2025; Ganzenplan, 2025).

Per gebied zal er overigens altijd een afweging blijven plaatsvinden welke maatregel het beste past. Daarbij dient de maatregel niet alleen een positief effect voor het lokale probleem te zijn maar ook moeten bijdragen aan het grotere geheel.

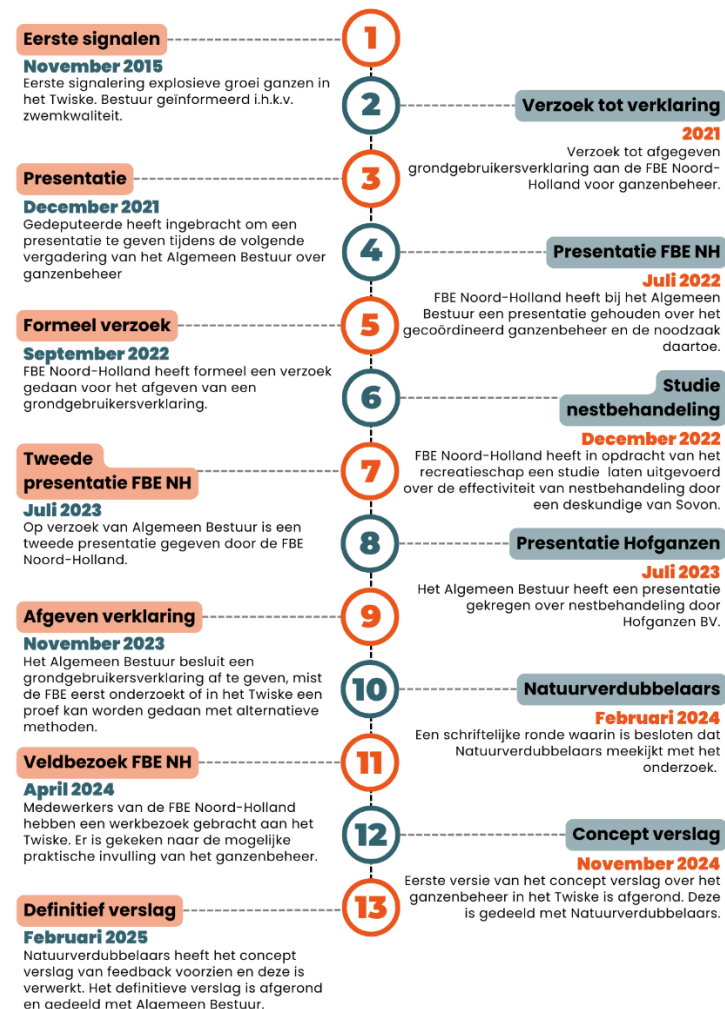
De provincie Noord-Holland heeft, gezien de grootte van de problematiek, het onderwerp ‘ganzen’ opnieuw op de bestuurlijke agenda geplaatst. Dit na eerdere pogingen vanuit het beheer van het Recreatieschap Twiske-Waterland, met het verzoek om een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de risico's en schade door ganzen in de gehele provincie van Noord-Holland.

Figuur 1 geeft de tijdlijn weer van de ganzen in het recreatiegebied het Twiske. Recreatieschap Twiske-Waterland signaleerde in november 2015 een explosieve groei van het aantal ganzen in het gebied. Daarna volgden negatieve effecten op de ontwikkeling van natuur en het zwemwater. Verschillende pogingen zijn gedaan om met werende middelen de ongewenste effecten van ganzen tegen te gaan. Dit heeft nog niet tot voldoende resultaten geleid.

Het recreatieschap heeft na intensief beraad daarop besloten een grondgebruikersverklaring af te geven aan de FBE Noord-Holland om naast werende middelen ook het doden van ganzen door middel van afschot en ruivangsten toe te staan. Het doel hiervan is om schade en risico's door ganzen in Noord-Holland én het Twiske te verminderen.

Aan de FBE Noord-Holland is gevraagd om hier een uitvoeringsplan voor te maken, waarin wordt beschreven welke maatregelen genomen kunnen worden in het Twiske. Natuurverduubelaars heeft het uitvoeringsplan van feedback voorzien en heeft een zienswijze op het plan gedeeld met het recreatieschap.

GANZEN IN HET TWISKE

Figuur 1: Tijdlijn van stappen die zijn gezet voor het mogelijk maken van ganzenbeheer in het recreatiegebied het Twiske.

Wet en regelgeving

Het ingrijpen (weren, verjagen en met hoge uitzondering het doden) in het leven van een beschermd dier mag alleen worden gedaan onder strikte voorwaarden. Voor ganzen is de onderbouwing over de noodzaak om dit te doen opgenomen in een faunabeheerplan ganzen. Voor Noord-Holland dient uitvoering plaats te vinden op basis van het [Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024](#). In 2025 is er een nieuw faunabeheerplan voor de ganzen opgesteld, het Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2025-2031 (FBE Noord-Holland, 2025). Aanvullend zijn er naast een faunabeheerplan afhankelijk van de omstandigheden aanvullend toestemmingsbesluiten nodig. Er is een [onthefing](#)¹ nodig vanuit de soortbescherming (onder de nieuwe Omgevingswet heet dit een vergunning). Voor natuur- en recreatiegebied het Twiske geldt ook het [Natura 2000-beheerplan Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske](#) en de daarbij behorende [Passende Beoordeling](#)². Het Natura 2000-beheerplan of een passende beoordeling zijn noodzakelijk, omdat het Twiske binnen het Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske valt. Er dient dan een toetsing plaats te vinden of het voorgenomen beheer een significant negatief effect zal hebben op de Natura 2000-IHD. Voor het beheer gelden een aantal uitgangspunten, zoals het altijd gebruiken van een geluiddemper, het maximaliseren van het aantal schoten en uitvoerders en het hanteren van deelgebieden. Ook kan het nodig zijn om een aantal mitigerende maatregelen te nemen, zoals het gebruik maken van verstoringsvrije zones. Voor een gedetailleerde beschrijving van deze maatregelen, zie de passende beoordeling en Natura 2000-beheerplan (Hüsken & De

Nijs, 2022; Provincie Noord-Holland, 2023). Deze onderdelen vormen het kader voor dit uitvoeringsplan voor specifiek recreatiegebied het Twiske.

Bij het schrijven van dit uitvoeringsplan is tevens gebruik gemaakt van de nieuwste (wetenschappelijke) inzichten die voortgekomen zijn uit het proces voor het vergroten van de kennis over ganzen en het maken van een nieuw [faunabeheerplan ganzen](#). Dit wordt gedaan door de faunabeheereenheden en de provincies van Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland³.

Zorgplicht

De wet kent ook regels die ingaan op de zorgplicht. Het ingrijpen (weren, verjagen en met hoge uitzondering het doden) in het leven van een beschermd dier mag alleen worden gedaan onder strikte voorwaarden.

De Omgevingswet (Ow) kent in artikel 1.6 Ow een algemene zorgplicht en in de uitvoeringsregelgeving verschillende specifieke zorgplichten, waaronder een zorgplicht voor flora- en fauna activiteiten in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De algemene zorgplicht treedt terug als er een specifieke zorgplicht geldt. Voor de uitoefening van de jacht en activiteiten om populaties van nature in Nederland in het wild levende dieren te beheren of om schade door dieren te bestrijden, houdt de specifieke zorgplicht in ieder geval in dat iemand die een in het wild levend dier doodt of vangt voorkomt dat het dier onnodig lijdt (artikel 11.27 lid 3 Bal). Aanvullend bevat artikel 11.28 Bal een algemene verplichting, gericht tot eenieder, om te voorkomen dat

¹ OD.357591

² Passende beoordeling ganzenbeheer Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske 2022

³ zie ook: <https://www.ganzenplan.nl/>

indien een in het wild levend dier wordt gedood of gevangen, het dier onnodig lijdt. Naast de zorgplicht geldt overigens ook het verbod op dierenmishandeling dat is neergelegd in artikel 2.1 lid 1 Wet dieren, nu deze bepaling ook van toepassing is op in het wild levende dieren (artikel 2 lid 7 Wet dieren). Bij de uitvoering van dit plan zullen deze regels in acht worden genomen.

Waarom beheer

De FBE Noord-Holland heeft vanuit de provincie Noord-Holland de opdracht gekregen om de landbouwschade in de gehele provincie te reduceren naar het niveau van 2005 voor de grauwe gans en naar het niveau van 2011 voor de brandgans. Ook is wordt er schade veroorzaakt door ganzen aan de flora en fauna en bestaat er een risico voor de vliegveiligheid (Ganzenplan, 2025).

Om de schade veroorzaakt door de grauwe gans aanzienlijk te verminderen, is enige effectieve maatregel om de populatie grauwe ganzen aanzienlijk te verkleinen (FBE Noord-Holland, 2025; Ganzenplan, 2025). Op hoofdlijnen dienen de volgende maatregelen genomen te worden, welke zijn beschreven in het Faunabeheerplan Ganzen 2025-2031:

- Sterkere coördinatie, organisatie en monitoring van het ganzenbeheer
- Nestbehandeling wordt niet meer ingezet voor populatiereductie
- Populatiereductie van grauwe gans moet sterk worden vergroot

De meest effectieve periode om afschot uit te voeren, is in het vroege voorjaar. In deze periode worden de koppelvormende

ganzen beheerd, het zogenoemde koppelafschot. De koppelvormende ganzen zijn de ganzen die een koppel vormen om dat jaar tot broeden te komen. Ganzen broeden voornamelijk in de natuurgebieden, waar het natuur- en recreatiegebied het Twiske ook onder valt. Dit resulteert in het plan om ook in het Twiske onder andere koppelafschot uit te gaan voeren.

Aangezien het doel is om op provinciaal niveau de schade te reduceren, zal er zal dus breder gekeken moeten worden dan de invloeden op natuur- en recreatiegebied het Twiske. De afweging die gemaakt zal worden is welke maatregelen zullen resulteren in een afname van de schade (landbouw en natuur) op provinciaal niveau.

Dit rapport

In dit uitvoeringsplan wordt er gekeken naar welke beheermogelijkheden van ganzen er zijn in het natuur- en recreatiegebied Het Twiske. Het doel van het uitvoeringsplan is het volgende:

“Kan er een proef met alternatieve methodes van ganzenbeheer worden uit gevoerd om de schade in het Twiske en daar buiten te reduceren?”

Er wordt een beschrijving gegeven van het gebied. Vervolgens wordt er een korte beschrijving gegeven welke schade er wordt ervaren door ganzen en welke mogelijke maatregelen er genomen kunnen worden om deze schade te reduceren. Concluderend wordt er een beschrijving gegeven van de maatregelen die uitgevoerd zullen worden.

2 Recreatie- en natuurgebied het Twiske

Het Twiske is een recreatie- en natuurgebied in Noord-Holland, gelegen tussen Landsmeer en Oostzaan, ten noorden van Amsterdam (Figuur 2). Het gebied wordt beheerd door Recreatie Noord-Holland, in opdracht van het Recreatieschap Twiske-Waterland. Twiske-Waterland is een samenwerking tussen de provincie Noord-Holland en meerdere gemeenten. Het Twiske kent een rijke geschiedenis en vervult een belangrijke functie als recreatieplek en in 2012 ook aangewezen als Natura 2000-gebied.

Figuur 2: Ligging van het Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske en het recreatiegebied het Twiske in Noord-Holland.

Het gebied waar nu het Twiske ligt werd al in de 13e eeuw op kaarten vermeld en bestond oorspronkelijk uit veenweiden langs het gelijknamige riviertje. Door turfwinning ontstond een landschap van legakkers en petgaten. Nadat inpoldering en ontginning van het gebied had plaatsgevonden in de jaren 1930, bleek de kwaliteit van de drooggelegde landbouwgrond matig en werd het gebied uiteindelijk gebruikt voor zandwinning. De door zandwinning ontstane plas en het omliggende terrein werden in de jaren '60 ingericht als recreatie- en natuurgebied. De huidige indeling van het Twiske (Figuur 3) is sinds 1970 grotendeels gelijk gebleven, waarbij altijd een balans tussen recreatie en een natuurlijke inrichting is nagestreefd. Hierbij worden diverse vormen van recreatie mogelijk gemaakt, met een steeds toenemende aandacht voor natuurbehoud.

Figuur 3: Kaart van het Recreatiegebied het Twiske.
Bron: www.twiske-waterland.nl.

Het Twiske is een geliefde plek voor verschillende recreatieve activiteiten. Het gebied van 650 hectare bestaat voor een derde uit water, waardoor het populair is onder zwemmers, duikers, windsurfers en bootvaarders. Verschillende voorzieningen zijn aanwezig zoals wandel- en fietspaden, vaarroutes, picknickplaatsen, een avonturen- en waterspeelplaats, en een duikplatform. Daarnaast is er bijvoorbeeld ook een zorgboerderij, boerderijwinkel en restaurants. Voor natuurliefhebbers zijn er rustige gedeelten en stiltegebieden waar diverse vogelsoorten en andere dieren te vinden zijn. In het Twiske komt recreatie samen met natuurbehoud, waardoor het een waardevolle en veelzijdige bestemming is voor zowel bewoners van de metropoolregio Amsterdam als (buitenlandse) toeristen.

Sinds 2012 is het Twiske een Natura 2000-gebied en onderdeel van het grotere Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske (IVOT). Het Twiske is als Natura 2000-Vogelrichtlijngebied aangewezen vanwege de aanwezigheid van zeldzame en bedreigde vogelsoorten. Zo is het gebied van belang voor overwinterende smienten en broedt er de snor, roerdomp, rietzanger en bruine kiekendief. In het Twiske zijn verschillende typen habitat te vinden, waaronder natte graslanden, moeraszones en zoete wateren met riet, die bijdragen aan de biodiversiteit en ecologische waarde van het gebied. Het beheer van het Twiske dient zich te richten op het behoud en eventueel herstel van deze habitatten. Overige omliggende gebieden rond het Twiske bestaan uit andere natuurgebieden, landbouwgebieden of urbane gebieden (Figuur 2).

3 Ganzen en schade

3.1 Ganzenschade

In Nederland vinden we naast overwinterende en doortrekkende ganzen ook soorten die in Nederland broeden, waaronder grauwe ganzen, brandganzen, nijlganzen en Canadese ganzen. Ganzen eten veel en kunnen veel schade veroorzaken aan gewassen en aan de natuur. Deze schade kan in heel Nederland optreden, met name in water- en grasrijke gebieden. Ook kunnen zij een risico vormen voor de vliegveiligheid rondom luchthavens.

Ganzen staan vooral bekend om de schade die zij aanbrengen aan landbouwgewassen en het risico dat zij kunnen vormen voor het vliegverkeer. Echter kunnen ganzen ook schade aanrichten in de natuur en aan de kwaliteit van het zwemwater en of recreatiestranden. Het is van belang om deze negatieve effecten in kaart te brengen en op basis daarvan een balans te vinden tussen de aanwezige ganzenpopulaties en natuur, en eventuele maatregelen. De informatie in dit hoofdstuk is voornamelijk gebaseerd op de informatie uit hoofdstuk B7 van het Ganzenplan (Ganzenplan, 2025). Voor meer uitgebreide informatie en de verwijzingen naar de onderliggende bronnen kan dit document bestudeerd worden.

Schade aan natuur

Begrazing door ganzen kan zowel positieve als negatieve effecten hebben op water- en rietgebieden. Een positief effect kan zijn dat de begrazing van ganzen de vegetatie in een gebied kort houdt. Hierdoor worden bepaalde open successiestadia (met lage kruid- of grasachtige vegetatietypen) in stand gehouden of verlengd. Desalniettemin, hangt dit effect samen met een gereguleerd en

dus actief peilbeheer om rietvegetatie een kans te geven om te herstellen. In veel gebieden in Nederland, net zoals het grootste deel van het Twiske (met uitzondering van gebied 17 (Figuur 8)) is peilbeheer beperkt of niet mogelijk. Dit komt door regelgeving die geldt voor Natura 2000-gebieden en de vastgestelde peilen in de peilbesluiten, waarin de complete belangenafweging is gemaakt. Hierdoor kan vaak geen sturing gegeven worden aan het behoud of herstel van rietkragen en overheersen vaak de negatieve gevolgen van ganzenvraat. Het negatieve effect van ganzenvraat op de natuur is de afname van de kwaliteit en kwantiteit van rietlanden. De aantasting van riet is ook door terreinbeheerders geconstateerd in het Twiske. Aantasting van rietkragen kan negatieve gevolgen hebben voor de andere diersoorten in het gebied. Zonder ingrijpen kunnen onder de Natura 2000-richtlijnen beschermde aan riet- en moeras gebonden broedvogels, zoals de snor, rietzanger, roerdomp en bruine kiekendief, verdwijnen.

Rietvegetatie beschermt oevers tegen afkalving en voorkomt vertroebeling van het water, wat essentieel is voor een gezond ecologisch watersysteem zoals vastgelegd in het nationaal bepaalde Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW streeft naar de bescherming en verbetering van aquatische ecosystemen en vereist dat oppervlaktewateren een goede ecologische toestand behouden dan wel bereiken. Overbegrazing door ganzen kan rietkragen beschadigen en, als ganzenvraat in overmaat plaatsvindt, het behalen van de KRW-doelen belemmeren. Ganzen produceren de hele dag door mest, ook tijdens het foerageren

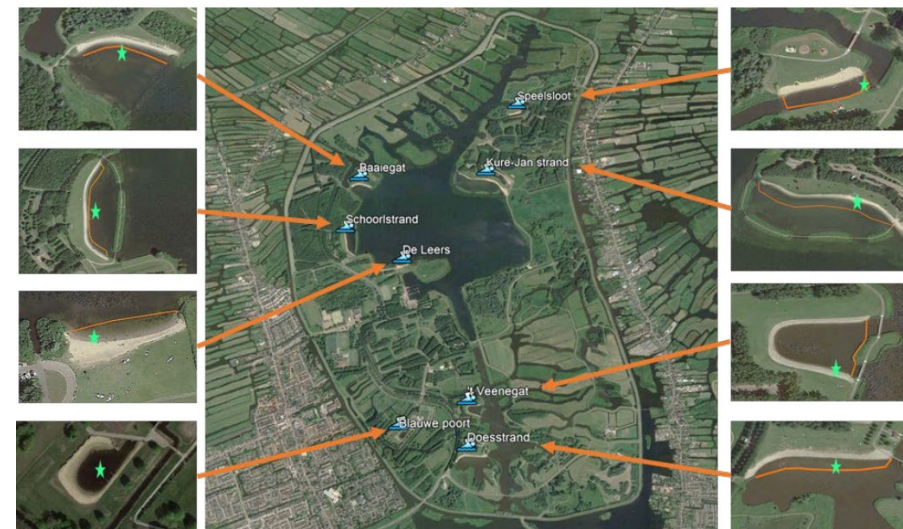
buiten watergebieden. Hoewel vaak slechts een klein deel van deze mest op de slaapplekken terecht komt, kan deze fosfaatbelasting onder bepaalde omstandigheden, voornamelijk in voedselarme wateren met weinig doorstroom, de lokale waterkwaliteit en het ecosysteem beïnvloeden en verstoren.

Schade aan zwemwater

Uitwerpselen van watervogels, zoals dat van ganzen, kunnen op lokaal niveau de waterkwaliteit zodanig verslechteren dat veilige zwemwaternormen overschreden worden. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanwezigheid van het *Escheriachia coli* bacterie in vogelpoep, beter bekend als *E. coli* of het poepbacterie (Noordhuis & Verdonschot, 2021). Het uiteindelijke effect van vogelpoep op de waterkwaliteit is onder andere afhankelijk van de dichtheid vogels, de soort en de verblijfsduur. Verschillende typen waterlichamen worden anders beïnvloedt door vogelpoep. Bijvoorbeeld, minder zwevend stof en meer waterplanten helpen om de invloed van vogelpoep te verminderen. Ook doorstroom van water is een belangrijke factor, stilstaand water wordt bijvoorbeeld sneller beïnvloedt dan water met veel doorstroom. Hoewel er variatie bestaat in de effecten van ganzen op zwemwater, is het de taak van provincies en waterbeheerders om passende maatregelen nemen ten aanzien van de zwemwaterkwaliteit indien kwaliteitsnormen worden overschreden.

In Nederland is in 2006 de zwemwaterrichtlijn ingesteld, deze gelden voor alle zwemwateren en hebben als doel het beschermen van zwemmers in oppervlaktewateren door monitoring en classificatie (categorieën: uitstekend, goed, aanvaardbaar, slecht)

van de waterkwaliteit. Elk zwemgebied vereist een zwemwater-profiel voor communicatie en beheermaatregelen, mogelijk met aanvullend onderzoek, uitgevoerd door derden. Het profiel is bedoeld om burgers te informeren over de waterkwaliteit in een gebied en de eventuele genomen of vereiste acties. Binnen het Twiske is in recente jaren (2018–2021) een negatief zwemadvies uitgegeven voor tenminste twee van de acht zwemlocaties op basis van *E. coli* en blauwalg metingen (het Doesstrand en de Speelsloot; Figuur 4) en verschillende ‘aanvaardbare’ metingen voor andere zwemlocaties (Van Spronsen & Robben, 2022). Voor de negatieve metingen van zwemwater in het Twiske zijn verschillende redenen aangeleverd.

Figuur 4: De locaties van de verschillende zwemstranden in het Twiske, uit Haskoning DHV Nederland B.V. (Spronsen & Robben, 2022).

Bij zwemwaterlocaties in het Twiske zijn verbanden met weersomstandigheden vastgesteld. Ten eerste kunnen *E. coli* overschrijdingen optreden na periodes van droog weer en stijgende temperaturen, mogelijk door een toename van zwemmers en andere menselijke bronnen. Ten tweede is er een relatie met langdurige of intense regenbuien, waardoor feces van watervogels afspoelen van de nabijgelegen oevers, ligweides, stranden en bouwwerken, of objecten in het water zoals bruggetjes, steigers en damwanden. Tijdens droge periodes hoopt de mest van watervogels zich op langs de oevers. Bij hevige regen spoelt een

groot deel van deze mest in korte tijd naar het zwemwater, dit kan leiden tot verhoogde concentraties fecale bacteriën in (zwem)water. In gebieden met hoge dichtheden ganzen rond zwemwater kunnen regenbuien na een periode van droogte significant bijdragen aan overschrijdingen van de norm voor *E. coli*. Spronson en Robben (2022) benoemen ook een incidentele hoge overschrijding van intestinale enterokokken, hoogstwaarschijnlijk veroorzaakt door watervogels bij het zwemstrand De Leers (Figuur 4 & Tabel 1).

Tabel 1: De zwemwaterkwaliteit van de verschillende zwemlocaties binnen het Twiske (zie Figuur 4) op basis van metingen in 2018-2021, uit Haskoning DHV Nederland B.V. (Spronsen & Robben, 2022).

		Het Twiske					Voorgaande beoordelingen			
		Aantal waarnemingen				Eindoordeel	Eindoordeel	Eindoordeel	Eindoordeel	Eindoordeel
Locatie	Zwamwaterklasse op basis van logpercentielen	2018	2019	2020	2021	2018-2021	2014-2017	2014-2017	2014-2017	2014-2017
Kure-Jan Strand	<i>Escherichia coli</i>	6	6	12	6	goed	goed	goed	aanvaardbaar	goed
	Intestinale enterococcen	6	6	12	6	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend	goed
Schoorlstrand	<i>Escherichia coli</i>	6	6	12	6	goed	goed	goed	aanvaardbaar	goed
	Intestinale enterococcen	6	6	12	6	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend	uitstekend
Baaiegat	<i>Escherichia coli</i>	12	12	12	11	aanvaardbaar	aanvaardbaar	aanvaardbaar	aanvaardbaar	aanvaardbaar
	Intestinale enterococcen	12	12	12	11	aanvaardbaar	goed	goed	goed	goed
Doesstrand	<i>Escherichia coli</i>	6	6	12	11	slecht	goed	goed	slecht	slecht
	Intestinale enterococcen	6	6	12	11	slecht	uitstekend	goed	slecht	slecht
De Leers	<i>Escherichia coli</i>	6	6	6	11	uitstekend	uitstekend	uitstekend	goed	uitstekend
	Intestinale enterococcen	6	6	6	11	uitstekend	goed	goed	goed	aanvaardbaar
Speelsloot	<i>Escherichia coli</i>		12	12	11	slecht				aanvaardbaar
	Intestinale enterococcen		12	12	11	uitstekend				uitstekend
Vennegatstrand	<i>Escherichia coli</i>		12	12	11	aanvaardbaar			goed	aanvaardbaar
	Intestinale enterococcen		12	12	11	goed			aanvaardbaar	goed
Twiske Poort, spartelvijver	<i>Escherichia coli</i>		6	12	6	goed			aanvaardbaar	goed
	Intestinale enterococcen		6	12	6	goed			goed	uitstekend

4 Preventieve maatregelen

Preventieve maatregelen zijn erop gericht om ganzen van een bepaalde plek te weren. Dit kan gedaan worden door een gebied onaantrekkelijk maken of ganzen actief te verjagen. Hierbij wordt geprobeerd het gedrag, de ruimtelijke verspreiding en de gemaakte schade van ganzen te beïnvloeden. Preventieve maatregelen kunnen opgedeeld worden in fysieke wering en verjaging, deze worden hieronder verder besproken. De informatie in dit hoofdstuk is voornamelijk gebaseerd op de informatie uit hoofdstuk B9 van het Ganzenplan (Ganzenplan, 2025). Voor meer uitgebreide informatie en de verwijzingen naar de onderliggende bronnen kan dit document bestudeerd worden.

4.1 Fysieke wering

Fysieke weringen voorkomen dat ganzen bepaalde gebieden kunnen bereiken. Op zowel land als in het water kan dit effectief gedaan worden met behulp van netten en rasters, deze maatregel is echter alleen nuttig in de ruiperiode wanneer ganzen niet kunnen vliegen. Rond watergebieden wordt fysieke wering ingezet om rietkragen te beschermen tegen ganzenvraat (Van der Winden et al., 2022) (Figuur 5). Het nadeel is echter dat ook andere watervogels, en mogelijk zelfs grotere vissen, gehinderd kunnen worden of zelfs verstrikt raken in de netten. In kleinschalige situaties, meestal binnen stedelijk gebied, kan fysieke wering een relatief eenvoudige oplossing zijn om ganzen uit bepaalde terreinen (zoals speel- en sportterreinen) te weren.

Grotere vogels zoals zwanen en ganzen kunnen bijvoorbeeld met behulp van spandraden geweerd worden, deze draden (circa 2 mm dik) worden vaak enkele centimeters boven het land of water geplaatst. Naast dat contact met de draden een schrikreactie veroorzaakt, maken ze ook een afschrikwekkend zoemend geluid.

Figuur 5: Raster om een rietkraag ter bescherming tegen ganzenvraat. Bron: Van der Winden et al. (2022).

Op lokaal niveau kunnen verschillende variaties van fysieke weringen gemakkelijk toegepast worden. Rond het Doesstrand in het Twiske zijn bijvoorbeeld bomen geplaatst omringd door hoger gras en bij het Schoorlstrand is de beplanting toegenomen. Bomen en ander hoog gewas ontnemt het zicht en kan een gebied minder aantrekkelijk maken voor ganzen. Echter blijft het water en dus de aanliggende stranden toegankelijk voor ganzen. Dit zijn terugkerende problemen bij fysieke weringen waardoor het volledig uitsluiten van ganzen vaak onmogelijk blijkt.

4.2 Verjaging

In het geval van recreatie- en natuurgebieden zijn de opties voor verjagende middelen vaak beperkt tot visuele middelen (bijvoorbeeld vogelverschrikker, laser, ballon, vlieger, Scare Man of vlag/wimpel), akoestische middelen (bijvoorbeeld, knalapparaat sirene, bromlint of Bird Alert), en actieve middelen zoals verjaging door inzet van mensen, honden of drones. Voor het inzetten van ballon, vlieger, vlag en wimpel blijkt echter dat de effectiviteit van deze middelen niet effectief zijn.

Geadviseerd wordt om meerdere middelen afwisselend in te zetten. De effectiviteit van verjagende middelen kan namelijk snel afnemen doordat gewenning relatief snel optreedt bij ganzen. Daarnaast wordt de effectiviteit altijd bepaald door de beschikbaarheid van alternatieve foerageerplekken in de omgeving. Naast het feit dat ganzen snel gewend raken aan verjagende middelen, is er nagenoeg geen wetenschappelijke onderbouwing voor de werking van deze middelen op de lange termijn terwijl deze vaak kosten- en tijdsintensief zijn.

Daarnaast moet beoordeeld worden of deze middelen toegestaan zijn in Natura 2000-gebieden. Mocht dit niet zo zijn, dan moet beoordeeld worden of deze maatregelen zonder negatieve effecten op de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen uitgevoerd kan worden. Dit kan gedaan worden via een passende beoordeling. In de opgestelde passende beoordeling is dit niet getoetst. Verjaging kan namelijk leiden tot verstoring van andere beschermde diersoorten. Indien dit significante effecten kan hebben op doelsoorten is het niet mogelijk om deze in te zetten. Gezien de hoge frequentie die nodig is om ganzen effectief te verjagen, verjaging moet meerdere keren per dag plaatsvinden, wordt de kans op een significante verstoring van de instandhoudingsdoelstellingen voorzien.

4.3 Inzet en effectiviteit van preventieve maatregelen

Het type preventieve maatregelen en de intensiteit waarmee deze toegepast worden spelen een belangrijke rol in de effectiviteit van verjaging en de verspreiding van ganzen. Ten eerste moet onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende stadia gedurende het jaar, met name de winter, het voorjaar en de zomer. Gedurende de ruiperiode in de zomer, wanneer ganzen niet kunnen vliegen, heeft verjaging geen nut, in deze periode zijn fysieke weringen effectiever. In het najaar, winter, en voorjaar is verjaging het meest zinvol. Hoewel verjaging een geprefereerde methode is, zijn er vele randvoorwaarden die bepalen of het verjagingsbeleid daadwerkelijk effectief is. Meijer et al. (2023) stellen dat het combineren van verjaagtechnieken, samenwerking tussen grondgebruikers en de beschikbaarheid van rustgebieden essentieel zijn voor het effectief verjagen van ganzen en de gebruikte methoden op een kosteneffectieve wijze in te zetten.

Een pilot in het Eemland door Klaver en Egas (2023) onderzocht of gecoördineerd verjagen van ganzen, zoals beschreven in Meijer et al. (2023), gewasschade kan verminderen. Tijdens de pilotperiode van januari tot maart 2023 daalde het aantal ganzen, vooral brand- en kolganzen, significant door de verjaging. Echter bleef het aantal grauwe ganzen relatief stabiel, hoogstwaarschijnlijk omdat dit over het algemeen gebiedstrouwe standganzen betreft. Hoewel de pilot leidde tot 52% minder gewasschade binnen het pilotgebied, nam de schade buiten dit gebied juist toe, hoogstwaarschijnlijk door dezelfde ganzen die simpelweg een ander nabijgelegen gebied opzoeken. Indien verjaagde ganzen bij de burenen neerstrijken om weer te foerageren zal de totale schade eerder toenemen dan afnemen als gevolg van compenserend foerageergedrag. Dit laat zien dat onder verschillende omstandigheden, voornamelijk als er geen of niet voldoende rustgebieden beschikbaar zijn of de ganzen deze gebieden niet gebruiken, verjaagde ganzen elders in natuur- of landbouwgebieden neerstrijken en alsnog schade veroorzaken. Hiermee wordt de schadeproblematiek niet opgelost maar slechts verplaatst en eventueel zelfs vergroot en is dus geen efficiënte manier om beperkte of dure middelen in te zetten. De gebruikte verjagingsmethoden, waaronder lasers en drones, zouden volgens het rapport geen verstoring hebben veroorzaakt op weidevogels. Echter blijft het de vraag in hoeverre dit standhoudt bij langduriger gebruik of in gebieden met een andere soortendynamiek. De pilot wordt voortgezet waardoor dit effect gemeten kan worden.

Hoewel de pilotstudie positief is over het gecoördineerd verjagen van ganzen, wordt hiermee vooral gerefereerd naar overwinterende brand- en kolganzen. Gedurende de pilot richtte de meeste verjagingsacties zich op grauwe ganzen terwijl de aantallen van deze soort in de Eempolder niet significant afnamen. Het wegblijven van enig effect kan verklaard worden door het feit dat de meeste grauwe ganzen standganzen zijn, deze vogels zijn zeer plaats getrouw en komen na verjaging weer terug naar hetzelfde gebied. De ganzen die beheerd worden met het gecoördineerd beheer in de Natura 2000-gebieden en daarmee ook in het Twiske, standganzen met een nadruk op de grauwe gans. Uit de pilot van Eemland blijkt dat juist deze groep ganzen zich niet makkelijk laat verjagen. Het gecoördineerd verjagen in het Twiske zal daarom naar verwachting weinig effect hebben op de standvogelpopulatie grauwe ganzen. Het advies wat volgt is dat een andere of aanvullende aanpak, waaronder beheer, nodig is om schade door grauwe ganzen te reduceren. Ook draagt het alleen bij aan het lokaal reduceren van de schade, op provinciaal niveau zal dit niet het geval zijn.

Daarbij werd de pilot Eemland uitgevoerd buiten Natura 2000-gebied en hoefde er daarbij geen rekening gehouden te worden met eventuele Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Het Twiske valt wel binnen een Natura 2000-gebied en daarbij mogen eventuele maatregelen geen effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.

5 Maatregelen

In de inleiding is reeds aangegeven dat ondanks alle inspanningen op het gebied van preventieve maatregelen zoals weren en verjagen het nodig blijkt te zijn om het aantal standganzen, met name grauwe ganzen, in Noord-Holland te verminderen. Ondanks dit gegeven zal er altijd per gebied een afweging moeten plaatsvinden welke maatregel het beste past. Daarbij dient de maatregel niet alleen een positief effect voor het lokale probleem te zijn maar ook moeten bijdragen aan het grotere geheel en voor een ander moet het probleem niet groter worden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan welke maatregelen passend zijn voor het Twiske en samenhang met de effecten voor haar omgeving. De informatie in dit hoofdstuk is voornamelijk gebaseerd op de informatie uit hoofdstuk B9 van het Ganzenplan (Ganzenplan, 2025). Voor meer uitgebreide informatie en de verwijzingen naar de onderliggende bronnen kan dit document bestudeerd worden.

5.1 Preventieve maatregelen

Preventieve maatregelen bestaan uit fysieke wering, zoals hekken of rasters en verjaging door het gebruik van een Scare Man, gaskanon of drone.

Preventieve methoden zoals weren en verjagen verminderen in principe niet rechtstreeks het aantal ganzen, dus ook niet de druk op de vegetatie, ongeacht of dat nu landbouwgewassen of natuurgraslanden zijn. Ganzen moeten immers ergens eten.

Ondanks dit gegeven is gekeken of het mogelijk is om door middel van preventieve maatregelen en verjagen de schade in zowel het Twiske en in Noord-Holland te verlagen.

De reeds genomen preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van bomen om zwemstranden minder aantrekkelijk te maken of her variëren van de grashoogtes, hebben in het Twiske niet het gewenste resultaat opgeleverd. De ganzenoverlast is nog altijd in grote mate aanwezig. Dit is in overeenstemming met wetenschappelijke en praktijk onderzoeken naar de effectiviteit van verjaging en fysieke wering.

De meeste overlast in Noord-Holland en ook het Twiske wordt veroorzaakt door de standganzen van de grauwe ganzen. De standganzen in het Twiske zijn gebiedstrouw en dus lastig te verjagen zoals eerder ondervonden in bijvoorbeeld het Eemland (zie paragraaf 4.3). Zij zullen vaak weer terugkomen.

Daarnaast, ongeacht de verjagingstechniek, is de verjaging van ganzen zonder een aangewezen opvanggebied niet zo zinvol omdat de schade in deze regio reeds hoog is en het schadeprobleem zich dan alleen verplaatst maar niet verminderd.

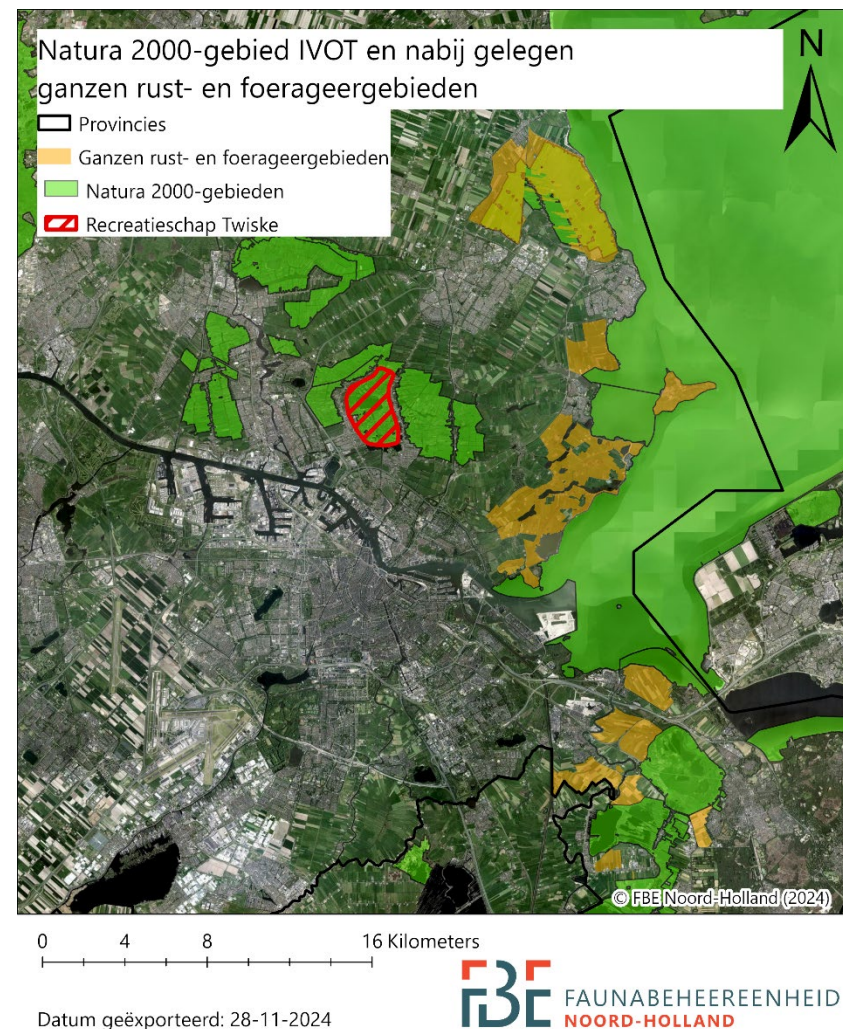
In Noord-Holland zijn er opvanggebieden aangewezen waar trekvogels kunnen foerageren, de zogenaamde ganzenrust- en foerageergebieden (Figuur 6). In redelijke nabijheid van het Twiske ligt zo'n opvanggebied. De gebieden gelden van 1 november tot en met 231 maart/31 mei geopend (afhankelijk van welke soorten trekganzen er aanwezig zijn). In een deel deze gebieden (gebied van Polder Zeevang) worden vanaf 1 februari koppelvormende ganzen (standganzen) geschoten. Vanaf 1 maart vindt daar afschot plaats indien de schade en risico's nog steeds te hoog zijn en de Staat van Instandhouding geborgd kan worden.

Het Natura 2000-gebied IVOT is ook aangewezen als foerageergebied voor de grauwe gans als niet-broedvogel. Het verjagen van ganzen kan daarmee ook een invloed hebben op deze aangewezen soort met een instandhoudingsdoel. Ook kan er een effect zijn op de overige niet-broedvogels met een instandhoudingsdoel die ook veelvuldig voorkomen in het Twiske.

Verjagen binnen het Natura 2000-gebied waar het Twiske onderdeel van uit maakt kan ook een optie zijn. Het Twiske maakt echter onderdeel uit van Natura 2000-gebied dat van relatief grote omvang is en het gros van de deze gronden de natuurlijke habitat van ganzen omvat. Er zal daarom vooral sprake zijn van het verplaatsen van de schade.

Verjagen naar overige omliggende – niet urbane – gebieden (buiten het Natura 2000-gebied) is een andere optie. Deze gebieden zijn nagenoeg allemaal landbouwgronden en zijn geliefde foerageergebieden bij ganzen. Zij ondervinden echter reeds bovengemiddeld schade door het aantal standganzen. Het verjagen naar deze gebieden zal ervoor zorgen dat de kans op schade en kosten zal toenemen terwijl het doel juist is het verlagen daarvan.

De bovengenoemde factoren samengenomen laten zien dat het inzetten van preventieve maatregelen de schade op provinciaal niveau niet zal verlagen.

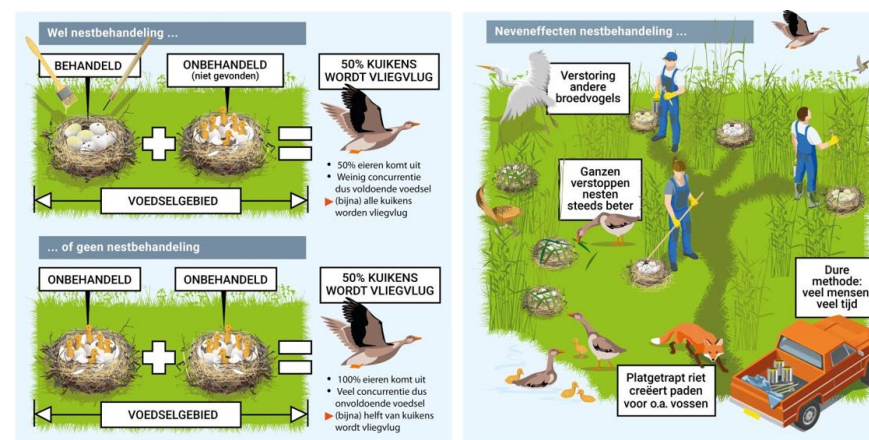
Figuur 6: Liggen van de ganzen rust- en foerageergebieden ten opzichte van het Natura 2000-gebied Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, waarin het recreatiegebied het Twiske ligt.

5.2 Nestreductie

Bij nestbehandeling worden nesten onklaar gemaakt door eieren weg te halen, in te prikken of in te smeren met olie. Nestbehandeling is in eerdere jaren al veelvuldig toegepast in het Twiske, echter heeft het niet geleid tot het gewenste resultaat. Hoewel dit één van de meest toegepaste maatregelen is, blijkt uit een in opdracht van de FBE Noord-Holland uitgevoerde literatuurstudie recent onderzoek dat deze methode ineffectief is (Koffijberg, 2023). Ten eerste is het praktisch onmogelijk om alle ganzennesten binnen een gebied te vinden en te behandelen volgens protocol. Daarnaast produceren ganzen vaak een tweede legsel als het eerste legsel te vroeg in het broedseizoen verstoord wordt. Ook leidt een lager aantal uitgekomen kuikens tot minder concurrentie om voedsel, en daardoor hogere overlevingskansen voor de overgebleven kuikens. Hoewel herhaalde nestbehandeling op kleine schaal en met recent gevestigde ganzenpopulaties, zoals in stadsparken, lokaal overlast kan verminderen, is de maatregel niet geschikt voor populatiereductie van ganzen. Juist in grote natuurgebieden en recreatiegebieden zoals het Twiske is de methode zeer kosten- en tijdsintensief en kan de menselijke activiteit andere broedvogels verstoren (Figuur 7).

5.3 Ruivangsten

Ruivangsten, waarbij relatief grote aantallen ganzen tegelijkertijd worden gevangen en gedood, zijn een effectieve manier om een (lokale) ganzenpopulatie direct te reduceren. Ruivangsten bieden een efficiënte en doelgerichte aanpak, juist in overzichtelijke gebieden met hoge ganzenconcentraties. Door middel van ruivangsten wordt overlast en schade door ganzen snel en effectief verminderd. Met een vangkraal kunnen ganzen relatief eenvoudig en met minimale verstoring van overige natuurwaarden gevangen worden. De ruimtelijke indeling en concentraties van ganzen in het Twiske maken ruivangsten eenvoudig mogelijk met naar verwachting minimale verstoring voor de omgeving.

Figuur 7: Werking van nestbehandeling.

5.4 Afschot

Het succes van een ganzenpopulatie hangt af van verschillende factoren: het aantal volwassen ganzen, de legselgroottes, het uitkomen van eieren en de overleving van kuikens. Hierbij speelt het aantal volwassen ganzen dat een broedpaar vormt en potentieel een nest kan initiëren een cruciale rol. Afschot in het vroege voorjaar (februari-april), vóór de broedperiode, kan effectief een lokale populatie reduceren door het gericht verwijderen van koppelvormers. Ganzen die partnerverlies ondergaan broeden over het algemeen niet. Door specifiek te focussen op de koppelvormers wordt dus ingezet op het verlagen van het voorplantingssucces als gevolg van partnerverlies (er komen geen nieuw broedsel), én wordt de populatie verkleind doordat er ganzen gedood worden. Op korte termijn kan afschot ook schade verminderen door het afschrikkende effect van het schieten en doden van ganzen. Hoewel gewenning kan optreden, passen ganzen hun gedrag en gebiedsgebruik aan op basis van eerdere ervaringen. Hierdoor kan afschot op twee manieren effectief zijn voor het verminderen van schade: door het reduceren van het aantal ganzen – ook op de

lange termijn – en door het tijdelijk afschrikkende effect dat afschot heeft. Gezien de belangen in het gebied zelf als daarbuiten is het onwenselijk om ganzen te verjagen naar andere gebieden. Afschot zal daardoor gericht moeten zijn op zo min mogelijk verjagen van ganzen. Ook is het afschot van koppelvormende ganzen gericht om zo min mogelijk de omgeving te verstoren. Dit in tegenstelling tot verjaging, waarbij bewust de ganzen worden verjaagd, wat ook een effect zal hebben op de omgeving.

Voor het afschot in het Natura 2000-gebied IVOT gelden er nog aanvullende maatregelen die genomen worden, om de invloed om te Natura 2000-IHD te minimaliseren. Voorbeelden hiervan is het maximaliseren van het aantal schoten en uitvoerders en het verplicht stellen van het gebruik van een geluiddemper. Verder gelden er eventueel extra mitigerende maatregelen, zoals het in acht nemen van een verstoringsvrije zone. Zie de PB en het Natura 2000-beheerplan voor een verdere toelichting (Hüsken & De Nijs, 2022; Provincie Noord-Holland, 2023).

5.5 Conclusie

Het doel van het uitvoeringsplan was het volgende:

“Kan er een proef met alternatieve methodes van ganzenbeheer worden uit gevoerd om de schade in het Twiske en daar buiten te reduceren?”

In het Twiske en daarbuiten vindt schade plaats door ganzen waarbij reeds genomen maatregelen onvoldoende blijken. Preventie biedt geen oplossing. Zowel binnen als buiten het Twiske zijn er in de zomerperiode geen opvanggebieden voor ganzen.

In het geval van verjaging verplaatsten de ganzen, en dus de schade, zich enkel en alleen naar omliggende natuur- en landbouwgebieden waar natuur- en gewasschade dan alsnog weer kan toenemen (zie paragraaf 4.3).

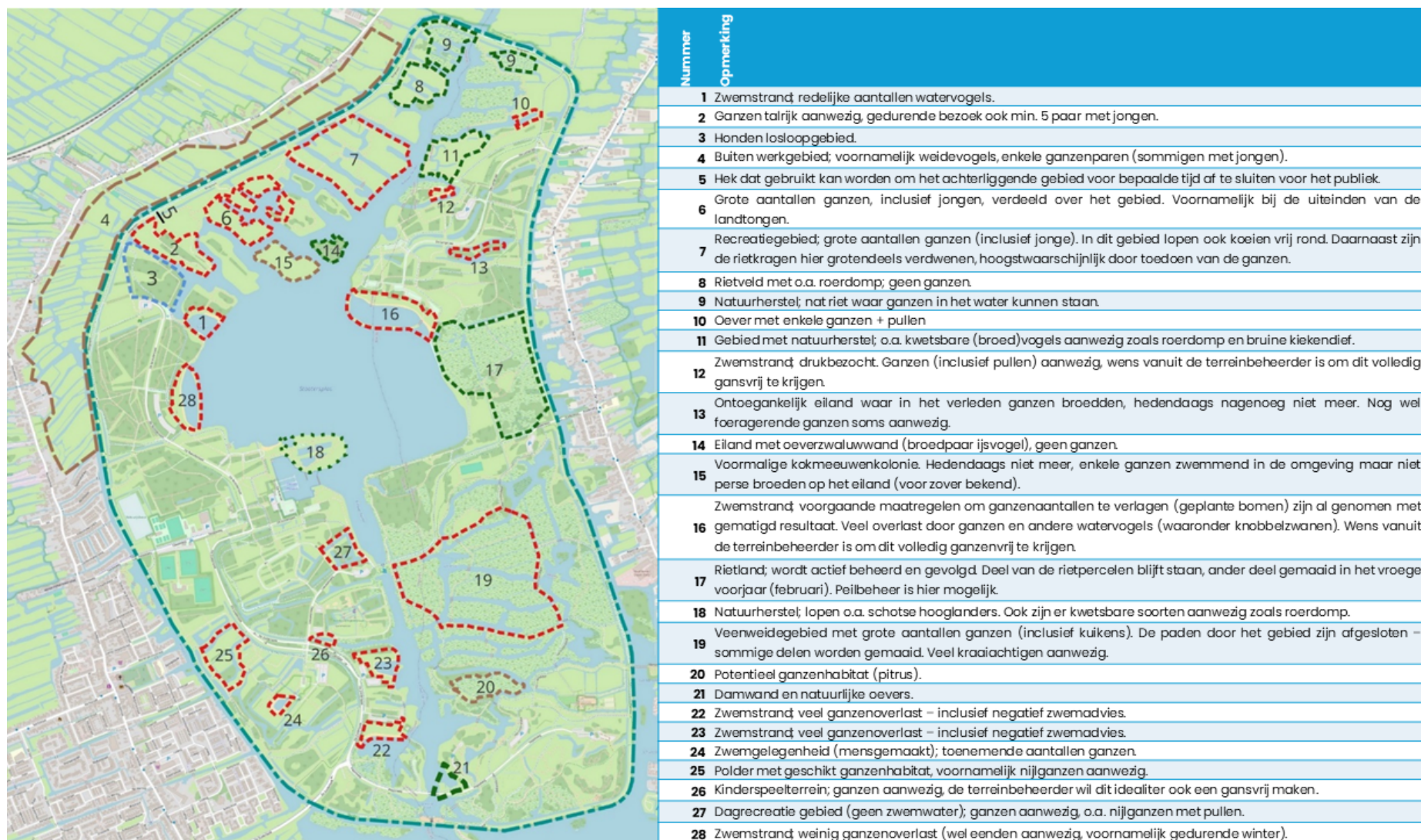
Het zou wel mogelijk zijn om met alternatieve methodes van ganzenbeheer de schade in alleen het Twiske te kunnen reduceren, al is het nog wel de vraag of gecoördineerde verjaging een effect zal hebben op de grauwe gans standgans. Gezien de hoge frequentie die nodig is om ganzen effectief te verjagen, wordt de kans op een significante verstoring van instandhoudingsdoelstellingen voorzien. Uit de passende beoordeling van het IVOT blijkt dat het gecoördineerd beheer geen significant effect zal hebben op de instandhoudingsdoelstellingen.

Vanwege de invloeden die deze proef zal hebben op de gebieden buiten het Twiske, bieden deze alternatieve methoden geen oplossing voor het algehele doel. Rekening houdend met het type land rondom het Twiske, zijn op het moment nieuwe beheermaatregelen vereist om ganzenoverlast tegen te gaan.

Gezien de aard van de ganzenschade en de indeling van het gebied, zijn ruivangsten en het schieten van koppelvormers de meest effectieve maatregelen om het doel te bereiken. Daarbij is een significante verstoring van andere Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen uitgesloten, mits het beheer wordt uitgevoerd conform de Passende Beoordeling (Hüsken & De Nijs, 2022) en de voorschriften die zijn opgenomen in het Natura 2000-beheerplan (Provincie Noord-Holland, 2023). De Passende Beoordeling geeft een beschrijving van de maatregelen en beschrijft of er mitigerende maatregelen genomen dienen te worden en welke dit dan moeten zijn. Een aantal maatregelen die van te voren genomen zijn, is het verplicht stellen van het gebruik van een geluiddemper en het maximaliseren van het aantal schoten. Mitigerende maatregelen die genomen kunnen worden zijn het instellen van verstoringvrije zones of betredingsbeperkingen van habitattypen.

6 Veldervaring uit het Twiske

Op 26 april 2024 hebben medewerkers van de FBE Noord-Holland een werkbezoek gebracht aan het Twiske. Onder begeleiding van de terreinbeheerders zijn zij rondgeleid door het Twiske om locaties met hoge ganzendichtheden of waar ganzenschade is vastgesteld in kaart te brengen (Figuur 8). Daarnaast is gekeken naar de indeling van het gebied, om te bepalen waar welk type van beheer het beste passend is. Hierbij wordt altijd rekening gehouden met het minimaliseren van de kans op verstoring van mensen en andere diersoorten binnen en buiten het gebied. De meest geschikte locaties voor zowel afschot als ruivangsten bevinden zich aan de noord- en zuidkant van het gebied (Figuur 8). Hierbij worden de gebieden waar kwetsbare soorten zich huisvesten, voornamelijk rietvelden, vermeden. Daarnaast kan de toegang van dit gebied tijdelijk beperkt worden door het toegangshek tijdelijk te sluiten. De piek qua bezoekers begint over het algemeen na 10 uur in de ochtend, dit laat voldoende ruimte vrij om voor die tijd beheer uit te voeren. Ook moet rekening gehouden worden met de voorschriften uit het Natura 2000-beheerplan voor ganzenbeheer en dient men rekening te houden met de resultaten uit de passende beoordeling.

Figuur 8: Kaart met gebieden waar ganzen zijn waargenomen bij het veldbezoek.

7 Uitvoering maatregelen

7.1 Ruivangsten

Ganzen zijn tijdens de jaarlijkse rui van hun slagpennen gedurende drie tot vijf weken niet in staat om te vliegen. Gedurende de rui verzamelen ganzen zich vaak in grotere groepen op plekken waar ze veilig zijn voor landpredatoren. De ruiperiode voor nagenoeg alle ganzen vindt plaats in de maanden mei, juni en juli. In deze periode kunnen ganzen relatief eenvoudig gevangen worden met vangkralen en vervolgens gedood met CO₂. Het doden met oplopende CO₂-concentraties is volgens het Richtsnoer Ganzendoden (2012) acceptabel voor het dierenwelzijn. Ook blijkt uit onderzoek van de Wageningen Livestock Research en de Raad voor Dierenaangelegenheden dat tijdens het doden van ganzen met CO₂ de ganzen binnen één minuut bewusteloos zijn. Hoewel de methode per individuele gans relatief meer stress veroorzaakt dan een goedgeplaatst schot, is het met afschot niet mogelijk om in één keer grote groepen ganzen te doden. Indien de omstandigheden zich ervoor lenen (o.a. geen significante effecten op Natura 2000-doelsoorten, kunnen handelen conform voorschriften ontheffing, recreatiedruk etc.) kunnen ruivangsten worden ingezet. Uitvoering van de ruivangsten zal plaatsvinden conform de Passende Beoordeling (Hüsken & De Nijs, 2022) en Natura 2000-beheerplan (Provincie Noord-Holland, 2023).

7.2 Afschot

Afschot reduceert de ganzenpopulatie en het gedrag van ganzen. Het gebiedsgebruik van ganzen is negatief gerelateerd aan de afschotintensiteit; hoe intensiever het afschot, hoe minder ganzen dit gebied gebruiken. Gebaseerd op de ruimtelijke indeling van het Twiske en de ganzenconcentraties, is afschot een realistische beheermaatregel. Door rekening te houden met de bezoekersaantallen en -tijdstippen, wordt verwacht dat afschot kan plaatsvinden zonder dat recreanten of omwonenden hier hinder van ondervinden en doelsoorten niet significant worden verstoord.

Afschot wordt in opdracht van de FBE Noord-Holland uitsluitend met geluidsdemper en door ervaren ingehuurd beheerders uitgevoerd waarbij intensieve afstemming met medewerkers van het recreatieschap plaatsvindt. Uitvoering van het afschot zal plaatsvinden conform de Passende Beoordeling en Natura 2000-beheerplan.

7.3 Monitoring

Provincies en ministerie Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) geven al dan niet gezamenlijk opdracht voor het uitvoeren van (wetenschappelijke) onderzoeken. De FBE is via de IPO taakgroep en als adviseur lid van de WAG (Werkgroep AEWA Ganzenaanpak) betrokken bij deze onderzoeken. Indien nieuwe inzichten moeten leiden tot een andere aanpak zal dit met de provincie en het recreatieschap besproken worden. Specifieke aandacht gaat uit naar het zo min mogelijk hoeven ingrijpen in het leven van een dier (weren, verjagen en doden) en het vergroten van de effectiviteit van de uitvoering.

Nederlandse Werkgroep voor de AEWA-ganzenaanpak (WAG)
Nederland maakt onderdeel uit van een internationaal netwerk voor de bescherming van vogels (AEWA). De WAG draagt bij aan de planning en implementatie van afspraken ter bescherming en beheer van vogelsoorten. Hier hoort ook het waarborgen van effectieve monitoring en rapportage bij. De WAG bestaat uit een vertegenwoordiger van het ministerie van LVVN, die het nationale aanspreekpunt is voor het AEWA-verdrag, een trekkende/ coördinerende provincie (Friesland), een tweede provincie (Zuid-Holland), BIJ12 Faunazaken, een adviseur vanuit de FBE's en een landelijke ganzenexpert (Sovon).

7.4 Communicatie

Er zal een Q&A worden opgesteld die beschikbaar komt via de website van de faunabeheereenheid en recreatieschap Twiske-Waterland. Deze zal worden opgesteld naar [voorbeeld](#)⁴ van Texel.

Het aantal ganzen in Nederland, en specifiek in Noord-Holland, is zo groot dat er geen zorgen zijn over de gunstige staat van instandhouding. Echter, dit hoge aantal ganzen veroorzaakt maatschappelijk onaanvaardbare schade aan de landbouw en natuur in Noord-Holland. Daarom heeft de FBE, in samenwerking met de omliggende provincies, een plan ontwikkeld met een reeks maatregelen om deze schade te verminderen. Naast preventieve maatregelen is het verminderen van de populatie een belangrijk aspect van dit plan. Het is echter cruciaal om de gunstige instandhoudingsstatus te blijven waarborgen. Dit betekent dat er altijd ganzen zullen blijven en dat er dus ook een beperkte mate van schade zal blijven optreden. Zeker binnen het werkgebied van het recreatieschap zal er een aanzienlijk aantal ganzen aanwezig zijn, omdat deze regio, gezien de huidige verspreiding, blijkbaar bijzonder aantrekkelijk is voor ganzen. De aanwezigheid van relatief veel ganzen kan worden beschouwd als een van de kernwaarden van dit gebied.

Het is daarbij belangrijk dat gebiedspartners (recreatieschap, agrariërs, natuurorganisaties) met elkaar blijven afstemmen waarbij zij samen de relatie met ganzen in deze regio verder vormgeeft.

⁴ [Q&A gecoördineerd beheer Texel](#)

Literatuurlijst

- BIJ12. (2024). *Cijfers faunaschade 2023*.
- Ecologische autoriteit. (2023). *Advies over de Natuurdoelanalyse IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, provincie Noord-Holland*.
- FBE Noord-Holland. (2020). *Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2021-2024*.
- FBE Noord-Holland. (2025). *Faunabeheerplan Ganzen Noord-Holland 2025-2031. Deel A: Maatregelenpakket*.
- Ganzenplan. (2025). *Deel B: Gegevensbasis. Flevoland, Noord-Holland, Utrecht, Zeeland en Zuid-Holland*. www.ganzenplan.nl
- Hüsken, K., & De Nijs, N. (2022). *Passende beoordeling gecoördineerd beheer ganzen IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske*.
- Klaver, G., & Egas, Y. (2023). *Pilot Eemland: Effecten van het gecoördineerd verjagen van ganzen op de gewasschadecijfers en weidevogels*.
- Koffijberg, K. (2023). Literatuurstudie naar de effecten van legselbehandeling op ganzenpopulaties. *Sovon Notitie 2023/44. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen*, 1-17.
- Meijer, T., Groot, D., Kappers, E., Stahl, J., & Bos, D. (2023). *Innovaties voor ganzenwering en -verjaging in de provincie Utrecht*.
- Noordhuis, R., & Verdonschot, R. (2021). *Factsheet: de invloed van vogels op de ecologische kwaliteit. Notitie Kennisimpuls Waterkwaliteit*.
- Provincie Noord-Holland. (2023). *Natura 2000-beheerplan IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske. Periode 2023-2029*.
- Provincie Noord-Holland Directie Beleid - Sector Groen. (2023). *Natuurdoelanalyse IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske*.
- Raad voor Dieraangelegenheden. (2012). *Richtsnoer Ganzendoden. Rapport RDA*.
- Van der Kooij, H. (2016). De broedseizoenen 2014 en 2015 van de Purperreiger in Nederland. *Het Vogeljaar*, 64(3), 121-127.
- Van der Winden, J. (2010). De effecten van Grauwe ganzen op broedkolonies van de Zwarte stern. *De Levende Natuur*, 111(3), 131-133.
- Van der Winden, J., & Dreef, C. (2019). *Effecten van ganzen op moerasvogelhabitat in de Oostelijke Vechtplassen. Literatuurstudie in verband met instandhoudingsdoelstelling Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen*. Jan van der Winden Ecology, Utrecht.
- Van der Winden, J., Korporaal, N., Van Horssen, P., Klaassen, B., & Coops, H. (2022). Rasters helpen herstel van stromingsriet in randmeren. *De Levende Natuur*, 123(4), 126-131.
- Van der Winden, J., & Van Beusekom, R. (2015). *Riet en ruimte voor de roerdomp*.
- Van Dijk, R., De Vries, D., Bucholc, A., Löwenhardt, H., Wolters, J.-W., & De Swart, E. (2021). *Evaluatie Natura 20000 beheerplan*

Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder. Evaluatie van de eerste beheerplanperiode 2016-2022.

Van Spronsen, B., & Robben, M. (2022). *Zwemwaterprofiel Het Twiske.*